

полюбається вчитися в своєму класі. Близько 30% школярів без задоволення відвідують школу і майже 94% дітей вважають себе нещасливими.

Звичайно, такі анкетні дані не показують повної картини всього розмаїття життя і виховання учнів школи-інтернату, зате дають певне уявлення про особливості психологічного стану таких дітей. А останній, як відомо з психології, є вагомим детермінантом будь-якої поведінки людини.

Аналіз педагогічних стилів діяльності вчителів початкових класів школи-інтернату виявив найоптимальнішим *демократичний стиль*, який притаманний педагогам-“натхненникам”, “реалістам”, “теоретикам”, “організаторам” та ін. Вони, згідно досліджень, орієнтовані на підвищення активності учнів, на залучення кожного до вирішення загальних справ. А це є важливим для подолання вироблених роками пасивного “споживацького” світосприймання та низької відповідальності вихованців шкіл-інтернатів. Також було встановлено, що класи тих педагогів, які мали порівняно високий рівень емпатії та низьку конфліктність, відзначалися більшою згуртованістю та вищою успішністю у порівнянні з рештою класних колективів. Тому в майбутньому врахування цих особливостей у діяльності вчителів шкіл-інтернатів приведе, на нашу думку, до часткового підвищення як навчального, так і виховного рівня вихованців.

Таким чином, у даному дослідженні ми спробували хоч якось наблизити свідомість оточуючих до аналізу проблеми сучасного українського сирітства, розкрити її особливості в межах навчально-виховного процесу. Сподіваємось, в майбутньому явища “непотрібності” дітей, які перебувають в особливо складних умовах, будуть зустрічатися якомога рідше і питання їх життя, навчання та оздоровлення вирішуватимуться не тільки на рівні притулків, а й на рівні всієї держави.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ФЕНОМЕНУ ВОРОЖОСТІ У МДЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКАХ

Володимир Лицинський,

II курс, філософський факультет.

Науковий керівник – *Овсянецька Л. П.*

кандидат психологічних наук, доцент.

В останні роки значно зросла напруженість у стосунках між людьми. Особливо гостро постала тепер проблема прояву ворожості, як специфічної картини світу, в рамках котрої зовнішнім об'єктам приписуються негативні характеристики.

На думку Дж. Барфута [1, с. 59], ворожість – антагоністичне відношення до людей, яке включає афективний, когнітивний та конативний

компонент. Афективний компонент являє собою цілий ряд взаємозв'язаних емоцій, включаючи гнів, роздратування, образу і т. п. Когнітивний компонент містить негативні переконання по відношенню до людської природи в цілому (цинізм) і переконання в недобррозичливості інших по відношенню до самого суб'єкта (ворожі атрибуції, підозрілість, недовіра). Накінець, конативний компонент включає різноманітні форми прояву ворожості в поведінці, часто приховані – агресію, негативізм, небажання співпрацювати, уникання спілкування.

Виходячи з цього тлумачення даного феномену, наше дослідження мало на меті окреслити особливості прояву ворожості у міжособистісних стосунках, а зокрема, виявити особливості суб'єктивного сприйняття оточуючих вороже налаштованими особами, а також специфіку поведінкових проявів ворожості.

У випадку ворожих дій осіб, у котрих відсутні складові ворожості, первинним є фактор ситуації. Ворожі дії вороже налаштованих людей першопричиною мають особливість суб'єктивної картини світу [2, с. 193].

З метою визначення переживання ворожих намірів використувалась розроблена нами проєктивна методика "Незавершені речення". Для виявлення реальної поведінки був застосований метод експертного оцінювання з метою встановлення зовнішніх проявів ворожості стосовно оточуючих. В якості досліджуваної групи були вибрані учні двох 10-х класів однієї зі шкіл міста.

В отриманих результатах була виявлена специфічна особливість вороже налаштованих людей (21% від вибірки) – їм здались такими ж ворожими 67% оточуючих. Особи, у котрих не відмічалось складових ворожості, вороже налаштованими побачили тільки 29%.

У вороже налаштованих осіб підмічають переважання таких особливостей як образливість (74%), підозрілість (61%), впертість (56%), дратівливість (50%), критичність до інших (28%).

Так було виявлено, що ворожим суб'єктам властивий постійний стан підозрілості, настороженості, вони постійно шукають джерела небезпеки. Ці особи не просто більш активно реагують на стресові ситуації, а швидше за все провокують і створюють такі ситуації посередництвом специфічної системи переконань і відповідної їм поведінки.

Ворожість між людьми важко долається, так як пов'язані з нею негативні емоційні і мотиваційні установки є дуже стійкими, виникають автоматично і важко контролюються свідомістю [3, с. 613].

Ключем до подолання ворожості у суб'єктивному сприйнятті є терапія, спрямована на вироблення більш зрілого погляду на життя, впевненості в собі, високої самооцінки та збільшення довіри до оточуючих.

1. Ениколопов С.Н., Садовская А.В. Враждебность и проблемы здоровья человека // Журнал неврологии и психиатрии. 2000. – №7. – С. 59-64.

- Балабанова Л. М. Судебная психология (вопросы определения нормы и отклонений). – Д.: Сталкер, 1998. – 432с.
- Немов Р.С. Психология: Учеб. для студентов высш. пед. учебн. заведений: В 3 книгах. – Кн. 1. Общие основы психологии. – 3-е изд. – М.: ВЛАДОС, 1997. – 688с.

ІДЕЯ БОГА У ФІЛОСОФСЬКІЙ ДУМЦІ КИЇВСЬКОЇ РУСИ

Алла Макарова,

У курс, філософський факультет.

Науковий керівник – Возняк С.М.,

доктор філософських наук, професор.

Особливостями, які зумовили характер традиційних для Київської Русі уявлень про місце та роль Бога в світі, взаємовідносин Творця та людей, риси Божої вдачі, Божу волю і т. ін., були:

1. Релігійна забарвленість давньоруської філософської думки, або софійний аспект релігійності. На Русі в XI – XIII століттях не існувало класичної філософії зі струнками логічними системами, специфічним категоріальним апаратом та широким спектром питань, представлених до розгляду. Філософські ідеї цього часу існують лише в контексті нових релігійних уявлень християнства і не можуть розглядатися у відриві від них.

Особливо яскраво така тенденція проявляється у філософській думці XI століття: тоді філософія була фактично служницею богослов'я, а розум слугував лише підмогою у справі віри і досягнення видимого, створеного Богом світу. Філософські елементи у творах Іларіона Київського, Володимира Мономаха, Феодосія Печерського, невідомого автора проповідей, вміщених у “Повісті времінних літ”, використовувалися як засіб досягнення головної мети – возвеличення Бога, прославлення його справ та подяка за мужність, яку він проявив у створенні світу.

У наступні століття спостерігається тенденція “вивільнення” філософії з-під влади церковної ідеології, проте релігійна домінанта залишається. У “Молінні” Данила Заточеника та “Посланні” Кліма Смолятича виразно звучать екзистенційні мотиви, основною ж темою цього періоду є взаємозв'язки людини з богом у множинності їх виявів.

Таким чином, Бог в тій чи іншій якості є основним об'єктом уваги киеворуських мислителів, він стоїть в центрі їхніх філософських побудов. Присутність ідеї Бога в філософських побудовах є своєрідним центром, який зв'язує воедино релігійні та філософські елементи в їхніх творах.

2. Вибір Київською Руссю християнства у візантійському варіанті спрямував філософські роздуми про сутність Бога шляхом, вже пройденим східними отцями та вчителями Церкви (Григорій Назіанзін, Іван Златоуст,